

Řeč a její ‚místo‘ ve světě (a v životě)

(poznámky k Patočkovi – 02)

3586, s. 69, ř. 16-17 (Spisovatel a jeho věc; in: O smysl dneška, 1969)

„Řeč je tak součástí našeho života, něčím do světa umístěným jako jeho část.“

Tato věta vlastně říká, že řeč (a není v tuto chvíli vyjasněno, co se tou „řečí“ myslí, zda jazyk, promluva, nebo ještě něco jiného – ve francouzštině třeba *langue* a *langage*, atd.) je jednak součástí našeho života, jednak součástí světa. Musíme se tedy tázat: v jakém smyslu je třeba jazyk součástí světa? A v jakém smyslu je promluva součástí našeho života? Co se vlastně rozumí „světem“, když „řeč“ chápeme jako jeho součást? A můžeme jít daleko: je myslitelná „řeč“ (nebo „jazyk“) jen „ve smyslu významuplného dorozumívacího prostředku“ (viz s. 68, 4. až 5. řádek od konce strany), a to bez ohledu na nejrůznější „významy“, jichž je tato řeč plná (resp. jazyk pln) a jejichž pomocí či prostřednictvím poukazuje či může poukazovat na mnohé, co součástí světa evidentně není (např. čísla nebo geometrické útvary, atd.)? Řekové měli mnohovýznamé slovo *logos*; Hérakleitos měl třeba za to, že ve světě se děje všechno „podle *logu*“. Můžeme to chápat tak, že *logos* je tedy součástí světa (nebo součástí našeho života)? (Jaký smysl pak má sloveso *periechein* nebo substantivum *periechon*? Může být to, co nás obklopuje, objímá a nese, chápáno jako součást našeho života? Nebo dokonce jako součást světa?) Zdá se tedy, že „součástí“ (nebo „složkou“) světa není řeč ani ve smyslu jazyka, ani ve smyslu „mluvy vůbec“, ani v hérakleitovském smyslu „*logu*“, ale že jimi jsou pouze jednotlivé „promluvy“ jako „mluvní události“ (možná by bylo lépe užít termínu „mluvové události“; Patočka sám mluví o „mluvní situaci“, tak se přizpůsobuji). Svět se totiž „děje“, a to tak, že se dějí nejrozmanitější události, které zahrnujeme pod souborný název „svět“ (event. univerzum, veškerenstvo, apod.) Zda tento „svět sám“ je jedna sjednocená, integrovaná událost, nevíme. Mluvit o „součástech“ světa nebo o „lokalizaci“ věcí či události ve světě lze pouze s plným vědomím toho, že nevíme, zda svět je „jednotou“.

(Písek, 140812-2.)